

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВСП «ФКЕПТ ЗУНУ»

Василь МАРТИНЮК
«31» 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

Освітньо-професійний ступінь : *фаховий молодший бакалавр*
Галузь знань: *07 Управління та адміністрування*
Спеціальність: *076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*
Освітньо-професійна програма: *«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*

Циклова комісія суспільних та психологічних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Загальний обсяг, годин	Екзамен / залік
Денна	I	3	15	15	2	118	150	Екзамен

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво та торгівля, затвердженої Педагогічною радою ВСП «Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій ЗУНУ» 27 червня 2023 року.

Робоча програма складена: викладачами Чолач Т.В., Чигуром Р.Ю.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних та психологічних дисциплін, протокол № 1 від «31 серпня» 2023 р.

Голова циклової комісії

Галина ДУРДАС

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

1. Опис дисципліни «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

Дисципліна «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни нормативна Мова навчання Українська мова
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність 076 Підприємництво та торгівля	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійний ступінь: Фаховий молодший бакалавр	Лекції: <i>Денна – 15</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 118</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 2</i>
		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета і завдання дисципліни «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

Програма та тематичний план дисципліни «Основи філософських знань» орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами специфіки філософського осягнення дійсності, формування високої світоглядно-методологічної культури студентів, вміння використати свої знання і досвід при аналізі суспільно-економічних явищ нашого життя. Дисципліна відноситься до нормативних дисциплін.

Метою дисципліни «Основи філософських знань» є надання знань з філософії як теоретичної форми світоглядного знання, підґрунтя духовної культури індивіда, людства загалом, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття; дослідження філософських проблем із урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності студента.

У результаті вивчення дисципліни «Основи філософських знань» студент повинен:

знати:

- зміст світового та вітчизняного історико-філософського процесу;
- суть методологічних підходів і теоретичних основ філософії;
- проблеми сучасної філософії і нові підходи до вирішення найважливіших філософських проблем.

вміти:

- здійснити вільний світоглядний вибір і обґрунтувати його;
- співвідносити світоглядні ідеї з практикою суспільного життя;
- пов'язати загально-філософські проблеми з розв'язанням суспільних завдань;
- сформувати власне переконання в тому, що самореалізація особистості неможлива без прилучення до здобутків культурної спадщини людства, складовою частиною якої є філософія;
- працювати з філософськими текстами, здійснювати філософську інтерпретацію, пояснення і оцінку філософських вчень.

Завдання лекційних занять полягає у тому, щоб

- ознайомити студентів із головними теоретичними та методологічними проблемами філософії, світовим досвідом та сучасним станом філософської думки в Україні;
- сприяти переконаності в принциповій важливості для кожної людини вільного світоглядного самовизначення;
- навчати осягати істину власним розумом та вмінням співвідносити світоглядні ідеї з практикою суспільного життя;

- виховувати студентів як високодостойну особистість, яка розуміє, що її самореалізація неможлива без прилучення до здобутків культурної спадщини людства, складовою частиною якої є філософія.

Мета проведення лекцій полягає в тому, щоб ознайомити студентів зі змістом світового та вітчизняного історико-філософського процесу, з різноманітними методологічними підходами до вирішення теоретичних філософських проблем.

Завдання практичних занять

- полягає у оволодінні студентами навиками вербального аналізу важливих філософських проблем, їх зв'язку із економічними проблемами сучасності;
- формуванні вмінь виводити узагальнення і світоглядні та філософсько-методологічні висновки з історії розробки теоретичних проблем філософії шляхом розв'язання ситуативних та проблемних завдань;
- у набутті вмінь аналізувати соціально-економічні проблеми буття, розв'язувати питання високого філософського рівня, пояснювати їх і акумулювати в рефератах, виступах на семінарах та наукових студентських конференціях, працювати з філософськими текстами, здійснювати історико-філософську інтерпретацію;
- мати навички читання та конспектування філософської літератури, толерантного ставлення до різних світоглядних систем, дискутування з тих чи інших проблем та ін.

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички, застосування теоретичних знань і різноманітних методологічних підходів до аналізу соціально-економічних явищ та для обґрунтування власних світоглядних орієнтирів.

Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Результати навчання:

Знати свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

3. Програма навчальної дисципліни «Основи філософських знань»

Змістовий модуль 1. ФІЛОСОФСЬКА ПРОПЕДЕВТИКА

Тема 1. ФІЛОСОФІЯ, ЇЇ ЗМІСТ, ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ

Філософія, її сутність та призначення. Місце філософії в духовній культурі і в самопізнанні людини. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду. Історичні типи світогляду: мітологічний, релігійний і філософський. Філософія як теоретична основа світогляду.

Специфіка філософського освоєння дійсності. Основне коло філософських питань. Основні теми філософських роздумів: світ людина, сутність і сенс людського існування. Мислення і буття. Особливості філософського знання, його структура. Проблем предмету філософії та її основного питання. Проблема взаємовідношення буття і духу. Філософія і наука. Місце та роль філософії в житті людини і сучасного суспільства. Загальнолюдські цінності у філософії. Гуманістичний зміст філософії. Загальноцивілізаційне і національне у філософії. Основні функції філософії: світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, критична, прогностична.

Тема 2. ВИТОКИ ФІЛОСОФІЇ: СХІДНА ТА ЗАХІДНА ПАРАДИГМА

Становлення філософського знання. Мітологічна та релігійна традиції як передумова філософії. Східний і західний типи культурного розвитку та їх вплив на парадигми філософування.

Давньосхідна філософія. Давньоіндійська філософія: а) Ведична та епічна література про людину, її походження та існування, Упанішади; б) релігійно-філософські вчення (індуїзм, джайнізм, буддизм); в) перші філософські школи Стародавньої Індії – йога, санкх'я, мімінаса, веданта, вайшешика, ньяя, чарвака-локаята.

Давньокитайська філософія: а) філософія даосизму про проблему співвідношення особистісного, суспільного і космічного; основні філософські поняття вчення Лао-цзи; б) моїзм і легізм; в) соціоцентризм конфуціанства та особливості його етико-політичного вчення.

Антична філософія. Космоцентрична спрямованість античності. Досократівський період давньогрецької філософії і розробка перших натурфілософських проблем: мілетська школа, діалектичний Логос Геракліта, піфагореїзм. Проблема буття у елеатів, атомістична школа Левкіппа-Демокріта. Класичний період античної філософії: софісти, Сократ, Платон, Арістотель. Елліністичний період античності.

Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в західній Європі. Теоцентризм середньовічної філософії. Ідейний зміст світогляду Ренесансу, його зв'язок з процесами формування буржуазних відносин в західній Європі.

Особливості епохи Нового часу: розвиток буржуазних відносин, промисловий переворот, наукова революція XVII ст. Механізм новочасного світогляду і філософії. Проблема методів наукового пізнання: емпіризм і раціоналізм.

Загальна характеристика німецької класичної філософії: її основні проблеми, досягнення, особливості. Розробка діалектичної теорії представниками німецької класики. Основні принципи діалектики.

Тема 3: ФІЛОСОФСЬКІ СИСТЕМИ ХХ-ХХІ ст.

Сучасна некласична філософія. Головні проблеми і тенденції філософії ХХ ст. Перегляд основних принципів класичної філософії перед викликом соціально-політичних, культурних, духовних зрушень і протиріч сучасної епохи. Перегляд сучасною філософією основних принципів класичної філософської традиції. Сцієнтизм і антисцієнтизм.

«Філософія життя» як відхід від ідеалів раціоналізму. Вчення А.Шопенгауера: людина як суб'єкт воління, світ як воля та уявлення. Філософія «волі до влади» Ф. Ніцше.

Психоаналіз і неофрейдизм. З. Фройд про феномен несвідомого, структуру психіки, онтологію людини, історію і культуру. Аналітична психологія Г. Юнга, колективне несвідоме, архетип і символ. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.

С. К'єркегор про свободу людини, про сенс індивідуального людського існування в світі. Філософія екзистенціалізму ХХ ст. (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Філософська антропологія М. Шелера.

Позитивізм у ХІХ ст. (О. Конт, Г. Спенсер). Ірраціоналізм і філософія життя. Проблема нерационального (воля, почуття, інтуїція). Несвідоме. Вчення А. Шопенгауера: людина як суб'єкт воління, світ як воля і уявлення. С. К'єркегор про свободу людини, про сенс індивідуального людського існування в світі. Філософія Ф. Ніцше («народження трагедії із духу музики», програма «переоцінки цінностей», критика моралі, нігілізм, «воля до влади», ідеал «надлюдини», ідея «вічного повернення»).

Прагматизм у контексті американської духовної традиції (Ч. Пірс, У. Джемс, Д. Дьюї). *Психоаналіз і неофрейдизм.* З. Фройд про феномен несвідомого, структуру психіки, онтологію людини, історію і культуру.

Аналітична психологія Г. Юнга, колективне несвідоме, архетип і символ. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.

Екзистенційна філософія ХХ ст. (М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, К. Ясперс). Філософська антропологія М. Шелера.

Релігійна філософія ХХ ст. (персоналізм, християнський еволюціонізм П. Тейяра де Шардена, неотомізм).

Феноменологія Е. Гуссерля: програма філософії як «строкої науки», поняття інтенціональності свідомості, метод феноменологічної редукції, поняття «життєвого світу».

Філософська герменевтика (М. Хайдеггера, К. Гадамер).

Сучасна філософія науки: аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн), неопозитивізм (Р. Карнап), постпозитивізм (К. Поппер), Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд).

Неомарксизм і «критична теорія» Франкфуртської школи (Г. Лукач, М. Хоркхаймер, Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромм).

Філософські ідеї постмодернізму (М. Фуко, Ж. Дерріда, Р. Барт).

Тема 4: УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ: ВИТОКИ, ЕТАПИ РОЗВИТКУ, СПЕЦИФІКА

Джерела української філософської культури. Особливості української філософської парадигми. Становлення і розвиток світогляду давніх слов'ян, «Велесова книга». Філософія в системі культури Київської Русі /Володимир Мономах, Іларіон Київський, Кирило Туровський, Данило Заточник, Кирило Філософ, Климент Смолятич/. Вплив антично-візантійської і західноєвропейської культури на становлення киеворуської філософсько-теологічної культури. Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу ХV-ХVІІ ст. Український неоплатонізм (Ю. Дрогобич, І. Вишенський, С. Зизаній, Г. Смотрицький). Братські школи Києво-Могилянська академія (Ф. Прокопович, Г. Кониський, І. Гізель, Г. Щербаський). Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, її морально-гуманістична спрямованість. Становлення Просвітництва в Україні.

Г. С. Сковорода як родоначальник української класичної філософії. Антитетичний метод Сковороди, основні ідеї його «філософії серця». Український романтизм (М. Гоголь, М. Костомаров, П. Куліш та ін.) Проблема людини і нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. Філософські ідеї в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. «Філософія серця» П. Юркевича, його ставлення до антропологічного матеріалізму Л. Фойєрбаха і М. Чернишевського.

Філософські ідеї в Україні в кінці ХІХ–на початку ХХ ст. Російськомовна школа «київського гуманізму» (Л. Шестов, М. Бердяєв, В. Зеньківський). Філософія І. Франка, вплив марксизму та позитивізму на її формування. Філософські ідеї Л. Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського, О. Потєбні, В. Антоновича. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова. Філософія національної самобутності (Д. Донцов, В. Липинський). Філософія періоду відродження українського духовного життя (В. Винниченко, М. Грушевський). Філософія української діаспори (Д. Чижевський, І. Лисяк-Рудницький, І. Мірчук, О. Кульчицький).

Культурне відродження 20-30 років (М. Скрипник, М. Хвильовий). Українське філософське відродження 60-х років (П. Копнін). Основні напрямки розвитку української філософії 20 ст.

Змістовий модуль 2.

ФІЛОСОФСЬКІ СМИСЛИ ТА ТРАНСГУМАНІЗМ

Тема 5:ОНТОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА БУТТЯ

Філософське розуміння буття. Поняття метафізики та онтології. Основні поняття онтології: матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Форми та рівні буття. Буття людини, природи, суспільства. Проблема субстанції, як першооснови всіх форм буття. Буття і реальність. Реальність об'єктивна і суб'єктивна.

Філософське поняття матерії. Історичний розвиток філософських тлумачень матерії. Єдність матерії і руху. Системний характер та ієрархічна будова матеріального світу. Простір і час, як форми існування світу. Біологічний, соціальний, психологічний простір і час.

Буття природи. Природа, як сукупність об'єктивних умов існування людини. Природа жива і нежива. Життя і розум в контексті глобальної еволюції Всесвіту. Антропний принцип в пізнанні природних умов виникнення життя і людини.

Історичні форми відношення людини до природи. Концепції ноосфери. Поняття екогуманізму, екологічної і біомедичної етики. Діалектика, як метод та як теорія. Основні форми діалектики: антична, середньовічна, гегелівська, марксистська, екзистенційна. Альтернативи діалектики.

Основні принципи діалектики як загальної теорії розвитку. Поняття закону. Діалектика єдності і боротьби протилежностей, кількісних і якісних змін, заперечення заперечення. Класифікація суперечностей. Соціальні суперечності, їх сутність і структура. Поняття антогонізму, соціального конфлікту.

Філософські категорії як роди буття і ступені пізнання. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне частина і ціле, зміст і форма, одиничне і загальне, причина і наслідок, можливість і дійсність.

Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Ідеальний статус буття свідомості. Природно-біологічні передумови та соціально-практична суть свідомості. Основні філософські концепції походження свідомості. Свідомість і мова. Самосвідомість. Душа і дух. Структура та функції свідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість. Структура суспільної свідомості: сфери, рівні та форми.

Тема 6:ГНОСЕОЛОГІЯ. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ПІЗНАННЯ

Гносеологія як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії. Проблема співвідношення суб'єкта та об'єкта пізнання. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Раціональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Види і рівні знання.

Проблема істини в пізнанні. Істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська). Основні концепції істини. Критерії істини.

Наука та її місце в сучасному світі. Характерні риси наукового пізнання. Поняття наукового методу. Емпіричний і теоретичний рівень наукового дослідження. Методи дослідження. Аналіз і синтез. Аналогія й абстрагування. Узагальнення й дедукція. Моделювання: сутність та класифікація. Спостереження. Експеримент. Системно-структурний метод. Аксиоматичний метод. Форми наукового пізнання: гіпотеза, концепція, теорія. Структура наукової теорії. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична, постнекласична наука).

Тема 7:ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Людина як предмет філософського осмислення. Основні концепції історичного походження, природи та сутності людини. Філософські проблеми антропосоціогенезу. Єдність природного, соціального і духовного в людині. Поняття індивіда, індивідуальності і особистості.

Духовність, свобода, творчість і відповідальність, як ознаки людського буття. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Плотська і духовна людина. Тіла та організм. Подолання опозиції духовного і тілесного, психічного і соматичного, як ключова проблема медицини. Проблема екології сучасної людини. Перспективи виживання і розвитку людини як біологічного виду.

Проблема особистості в філософії. Співвідношення понять «Людина індивід – особа, особистість – індивідуальність. Особистість як соціокультурна форма індивідуального буття. Історичні типи особистості. Поняття рядової, історичної та видатної особи. Становлення і виховання особистості. Свобода і творчість як спосіб самореалізації особи. Роль і місце особистісного начала в побудові громадянського суспільства. Проблема життя і смерті, сенсу людського життя в духовному досвіді людства. Проблема людської свободи. Свобода і необхідність. Сутність фаталізму та волюнтаризму. Проблема сенсу життя і самореалізації людини. Життя і смерть в духовному досвіді людства. Дискусійність проблеми «права на смерть».

Тема 8: СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ: СТРАТЕГІЯ МАЙБУТНЬОГО

Соціальна філософія, її основні проблеми та категорії. Поняття суспільства. Особливості філософського вивчення суспільства. Суспільство та індивід. “Людський вимір” суспільства. Поняття інтерсуб’єктивності в соціальній філософії. Проблема історичного походження суспільства. Структура і функції суспільства. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальні відносини та їх типологія.

Суспільство і особистість. Типологія історичного взаємозв’язку людини і суспільства, або типи соціальності /відносини особистості залежності, відносини речової залежності, відносини вільних асоціацій індивідів/.

Науково-технічний прогрес в історії техногенної цивілізації. Науково-технічна революція ХХ століття, її соціальні наслідки. Глобальні проблеми ХХ століття та головні суспільно-політичні процеси. Класифікація глобальних проблем. Поворот до людини в сучасній глобалістиці. Шляхи вирішення глобальних проблем. Єдність і багатоманітність у процесі глобалізації світу. Сутність процесу глобалізації та його протиріччя. Образи майбутнього в сучасній глобалістиці. Глобальна свідомість і розмаїття часткових інтересів. Майбутнє людства як предмет дослідження і прогнозування. Інформаційні технології і майбутнє людства. Футурологічні концепції про стратегію цивілізаційного поступу людства.

Тема 9: ІСТОРИОСОФІЯ. СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Історія і феномен минулого. Історична свідомість як духовне явище. Історична самосвідомість. Філософія історії: поняття та предмет. Формування предмету філософії історії. Субстантивна та аналітична філософія історії. Актуальність філософії історії, її сучасні завдання.

Єдність та багатоманітність історії як філософсько-історична проблема. Еволюція філософських уявлень про єдність людства та історичного процесу. Історія як розгортання Абсолютного Духу (філософська концепція Г.В.Ф. Гегеля). Обґрунтування К.Марксом ідеї всесвітньої історії. Формаційна модель історичного процесу. Що таке глобалізація? Логіка, виміри, наслідки глобалізації. Капіталістична світова система: І.Уоллестайн. Парадокси культурної глобалізації. Глокалізація: Р. Робертсон. Контури світового суспільства: конкуруючі перспективи (Ф.Фукуяма, С.Гантінгтон, З.Бауман). Відповіді на виклики глобалізації. Постіндустріальна рецепція концепції інформаційних суспільств.

Тема 10: ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сфера економіки в контексті людського буття. Філософське тлумачення явища економіки. Суспільне виробництво як соціально-філософська категорія. Особливості і роль матеріально-економічного виробництва. Співвідношення технологічного і суспільно-економічного способів виробництва, їх історичні типи. Сутність і структура продуктивних сил. Діалектика продуктивних сил і суспільних форм їх розвитку. Діалектика виробництва, розподілу, обміну, споживання та власності. Філософський аналіз власності. Філософські

аспекти проблеми управління і організації бізнесу. Економіка постмодерну і відносини власності. Проблема глобалізації економічного простору. Норми, цінності та інституції ринкової економіки. Економічні права і свободи. Проблема економічного вибору. Економічна культура людини. Цінності рівності, справедливості свободи і відповідальності в економічній культурі. Праця і творчість. Ставлення до праці і економічні якості людини. Етичні аспекти економічної діяльності. Концепція відчуженої праці К. Маркса. Сучасна світова економіка і Україна: проблема модернізації економіки суспільства. Економіка та економічна теорія в інформаційному суспільстві. Особливості методології економічної теорії. Проблеми гуманітаризації економічної освіти.

**3. Структура залікового кредиту з дисципліни «Основи філософських знань»
(денна форма навчання)**

08 «Право»

	<i>Кількість годин</i>				Контр. заходи
	Лекції	Практ заняття	Самост робота	Індивід робот	
Змістовий модуль 1. ФІЛОСОФСЬКА ПРОПЕДЕВТИКА					
Тема 1. Філософія, її зміст, особливості та роль у суспільстві	2	2	10		Тести, питання
Тема 2. Філософія Стародавнього світу: Східна та Західна парадигма	2	2	10		Пробл завдан
Тема 3. Філософські системи ХХ-ХХІ ст.	2	2	10		рефер
Тема 4. Українська національна філософія: витоки, етапи розвитку, специфіка	1	1	10		Тести, питання
Тема 5. Онтологія – проблема буття	2	2	10	1	Тести, питання
Змістовий модуль 2 ФІЛОСОФСЬКІ СМИСЛИ ТА ТРАНСГУМАНІЗМ					
Тема 6. Гносеологія. Основний зміст пізнання	2	2	10	1	Пробл завдан
Тема 7. Філософська антропологія – проблема формування особистості	1	1	15		Тести, питання
Тема 8. Соціальна філософія: стратегія майбутнього	1	1	10		рефер
Тема 9. Історіософія. Суспільний прогрес та філософські проблеми глобалістики	1	1	18		Пробл завдан
Тема 10. Філософія господарювання	1	1	15		Тести, питання
Разом	15	15	118	2	

5. Тематика практичних завдань

Практичне заняття №1

Тема 1: ФІЛОСОФІЯ, ЇЇ ЗМІСТ, ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, осмислити та проаналізувати специфіку філософського осмислення світу та людини на відміну від конкретно наукового їх розуміння; трактувати специфіку філософських понять у їх порівнянні з буденними та науковими знаннями; інтерпретувати основні функції філософії; світоглядну, гносеологічну, методологічну; аналізувати зв'язок розвитку філософії на тлі світової культури, науки, економіки.

Питання для обговорення:

1. Світогляд, його суть, структура і значення в житті людини.
2. Історичні типи світогляду: мітологія, релігія, філософія.
3. Сутність філософії, її предмет та функції.
4. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії, науки, мистецтва та релігії.

Практичне заняття №2

Тема 2: ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ. СХІДНА ПАРАДИГМА ТА ЗАХІДНА ПАРАДИГМА

Мета: Пояснити історичні особливості виникнення філософії, характерні риси філософського мислення, структуру світогляду та основних функцій філософії. Розкрити характерні риси західного та східного типу цивілізації, висвітлити основні проблеми, які ставила та вирішувала давньосхідна філософська думка.

Питання для обговорення:

1. Своєрідність культури Сходу. Філософія Стародавньої Індії. Філософські концепції Стародавнього Китаю.
2. Умови виникнення, особливості та етапи розвитку Античної філософії.
3. Загальна характеристика Середньовічної філософії. Гуманістичний характер філософії епохи Відродження.
4. Загальна характеристика Новоевропейської філософії та німецької класичної філософії.

Практичне заняття №3

Тема 3: ФІЛОСОФСЬКІ СИСТЕМИ ХХ-ХХІ СТ.

Мета: проводити порівняння вихідних ідей класичної та некласичної філософії; пояснювати провідні тенденції розвитку некласичної філософії із виходом на процеси сучасного життя.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика сучасної світової філософії.
2. Ірраціоналістична філософія.
3. Проблема людини в сучасній світовій філософії.
4. Позитивізм: основні етапи його розвитку та їх особливості.
5. Фройдизм і неофройдизм.
6. Сучасна релігійна філософія.

Практичне заняття №4

Тема 4: УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ: ВИТОКИ, ЕТАПИ РОЗВИТКУ, СПЕЦИФІКА

Мета: Проаналізувати філософські ідеї в культурі Київської Русі та розвиток філософської думки на Україні в XV–XX століттях.

Питання для обговорення:

1. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Морально-етична спрямованість філософії давніх русичів.
2. Особливості філософії українського Відродження.
3. Проблема співвідношення Бога і світу, Бога і людини та людини і суспільства у філософії представників Києво-Могилянської академії.
4. Філософія Г. С. Сковороди.
5. Українська академічна філософія XIX ст.: новий тип філософування.

6. Особливості розвитку української філософії кін. XIX – поч. XX століть.

7. Соціально-філософські рефлексії українського модернізму.

Практичне заняття №5

Тема 5: ОНТОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА БУТТЯ

Мета: Подати пояснення основних категорій знання та форм буття, розкрити філософське розуміння розвитку матерії, пояснити концепцію розвитку та діалектичні закони розвитку.

Питання для обговорення:

1. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення.
2. Основні форми буття.
3. Філософське поняття матерії та її атрибути.
4. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Альтернативи діалектики.

Практичне заняття №6

Тема 6: ГНОСЕОЛОГІЯ. ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ПІЗНАННЯ

Мета: осмислити смислові наголоси поняття пізнання, основні види, рівні та форми пізнання, пояснювати процесуальний характер пізнання в його основних формах та рівнях, розуміти значення методів для якісних характеристик наукового пізнання.

Питання для обговорення:

1. Пізнання як предмет філософського аналізу.
2. Види пізнавальної діяльності.
3. Проблема істини у філософії та науці.
4. Методи наукового пізнання.

Практичне заняття № 7

Тема 7: ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ – ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Мета: Подати основні проблеми людини в філософії, різні концепції розвитку сенсу людського буття. Розкрити основні причини складності розуміння та наукового вивчення свідомості, основні чинники виникнення та функціонування свідомості та філософського розуміння суспільства.

Питання для обговорення:

1. Людина як предмет філософії. Основні концепції походження людини.
2. Сутність людини. Взаємозв'язок біологічного й соціального в людині.
3. Сенс життя. Проблема життя і смерті у філософії.
4. Свідомість в структурі психіки.

Практичне заняття № 8

Тема 8: СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ: СТРАТЕГІЯ МАЙБУТНЬОГО

Мета: знати системну організацію суспільного життя, знаходити в сучасному суспільстві реальні прояви будови та особливостей функціонування духовних процесів, розуміти важливість проблем сучасного розвитку культури для суспільства та розвитку людської особистості.

Питання для обговорення:

1. Суспільство як система, що самоорганізується та саморозвивається.
2. Соціальна структура суспільства.
3. Культура як специфічна соціально-духовна реальність.
4. Природа цінностей, їх структура та ієрархія.

Практичне заняття № 9

Тема 9: ІСТОРІОСОФІЯ. СУСПІЛЬНИЙ ПРОГРЕС ТА ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Мета: Подати аналіз історії та феномену минулого, розкрити цінність історичної свідомості; пояснити предмет та поняття історіософії; проаналізувати актуальність філософії історії та її сучасні завдання.

Питання для обговорення:

1. Історія і феномен минулого.
2. Історична свідомість та її компоненти: перцепція, пам'ять, фантазія.
3. Філософія історії: поняття та предмет (формування предмету).
4. Субстантивна та аналітична філософія історії: відмінності концептів.
5. Дисциплінарні межі філософії історії.
6. Актуальність філософії історії, її сучасні завдання.

Практичне заняття №10

Тема 10: ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Мета: вироблення здатності студента самостійно розмірковувати над актуальними соціально-економічними проблемами, свідомо засвоювати теоретичні положення, що відбивають діалектику господарського буття.

Питання для обговорення:

1. Специфіка і статус філософського осмислення економіки.
2. Історична еволюція грошей як феномена культури та її вплив на зміст ментальних парадигм.
3. Природа власності: філософський аналіз.
4. Бізнес як соціальне явище.
5. Модель людини-економічної: філософський аналіз.
6. Гроші та цивілізоване людство.
7. Соціальна природа грошей в контексті фінансової діяльності держави.
8. Філософія особистих рішень бізнесмена.

6. Самостійна робота

Основною метою самостійної роботи студентів є розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування у студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; здобуття студентом глибокої системи знань як ознаки міцності знань, що в свою чергу сприяє розвитку морально-вольових якостей студентів.

Основним завданням самостійної роботи студентів є;

- навчити студентів самостійно працювати над літературою;
- творчо сприймати навчальний матеріал і осмислювати його;
- розвивати навички щоденної самостійної роботи з філософськими знаннями.

В межах вивчення предмета «Основи філософських знань» передбачено виконання самостійних робіт з визначених тем, кожна з яких складається з типових завдань. Виконання завдань сприяє кращому засвоєнню навчальної дисципліни і розвитку навиків самостійної роботи з інформацією.

Завдання для самостійної роботи студентів

Завдання 1. Поясніть різницю між західним і східним світобаченням.

Завдання 2. Покажіть практичний характер східної філософії.

Завдання 3. Визначте роль Вед у формуванні філософії Стародавньої Індії.

Завдання 4. Поясніть основну задачу індійської філософії і її зв'язок з варною системою суспільства в стародавній Індії.

Завдання 5. Визначте суть кризи системи брахманізму на початку I тисячоліття до нашої ери.

Завдання 6. Розкрийте сутність опозиційності буддизму і джайнізму до філософії брахманізму.

Завдання 7. Поясніть чотири «шляхетні істини» Будди.

Завдання 8. Охарактеризуйте, походячково, «восьмеричний шлях» як необхідну умову досягнення Нірвани.

Завдання 9. Покажіть брахманську традиційність філософської системи йога.

Завдання 10. Поясніть суспільний характер філософії Стародавнього Китаю.

Завдання 11. Поясніть основну задачу філософії Стародавнього Китаю.

- Завдання 12.** Поясніть значення «П'ятикнижжя» як канонічного джерела філософії Стародавнього Китаю.
- Завдання 13.** Визначте значення вчення про Дао в філософії Лао Дзи, Конфуція та інших.
- Завдання 14.** Поясніть тлумачення «Дао» в філософії Лао-Цзи.
- Завдання 15.** Покажіть суспільне значення «Золотого правила моралі» Конфуція.
- Завдання 16.** Проаналізуйте погляди Конфуція на людину.
- Завдання 17.** Надайте тлумачення силам «їнь» і «янь».
- Завдання 18.** Поясніть основні принципи філософії легізму.
- Завдання 19.** Поясніть факт того, що буддизм легко прижився в Китаї і ефективно приймає участь в житті сучасного китайця поряд з даосизмом і конфуціанством.
- Завдання 20.** Коротко охарактеризуйте етапи розвитку античної філософії.
- Завдання 21.** Поясніть підстави, на яких, роботи Гомера і Гесіод вважаються протофілософією античності.
- Завдання 22.** Поясніть основне завдання античної філософії.
- Завдання 23.** Охарактеризуйте основні підходи пояснення проблеми першоджерела в натурфілософії античності.
- Завдання 24.** Проаналізуйте засади опозиційності ефеської і елейської шкіл стосовно проблеми руху істини сущого буття.
- Завдання 25.** Поясніть атомістичну філософію Демокріта.
- Завдання 26.** Оцініть вклад софістів в розвиток філософії високої класики античності.
- Завдання 27.** Поясніть значення філософії Сократа для розвитку західноєвропейської філософії.
- Завдання 28.** Охарактеризуйте діалектику Сократа як метод досягнення істини.
- Завдання 29.** Поясніть те, як через філософію «ейдосів» Платон завершив філософські пошуки Сократа.
- Завдання 30.** Поясніть сутність протилежності філософії Платона і Аристотеля.
- Завдання 31.** Охарактеризуйте матеріалістичні погляди Епікура.
- Завдання 32.** Поясніть детермінізм філософії стоїків.
- Завдання 33.** Визначте значення епікуреїзму і стоїцизму для філософії римської античності.
- Завдання 34.** Проаналізуйте філософські положення олександрійського неоплатонізму.
- Завдання 35.** Поясніть причину занепаду античної філософії в Римській імперії.
- Завдання 36.** Зазначте особливості середньовічного світобачення.
- Завдання 37.** Охарактеризуйте апологетику, як філософію раннього етапу становлення християнства як релігії.
- Завдання 38.** Проаналізуйте апологетику і патристику як філософські напрями раннього Середньовіччя.
- Завдання 39.** Аргументуйте негативне ставлення до античної філософії Тертуліана.
- Завдання 40.** Проаналізуйте п'ять аргументів Юстина, щодо зверхності християнського віровчення над «язицькою мудрістю».
- Завдання 41.** Зазначте, як вплинули філософські системи неоплатонізму, вчення Філона Олександрійського про «Логос» і Плотіна про «Єманачію Єдиного», на становлення християнського віровчення.
- Завдання 42.** Поясніть епохальність факту прийняття Символу Віри 325р. для розвитку середньовічної філософії.
- Завдання 43.** Охарактеризуйте значення Символу Віри для не канонічних філософських течій IV століття.
- Завдання 44.** Поясніть значення філософії патристики для розвитку християнства.
- Завдання 45.** Обґрунтуйте причину, з якої в IV столітті всі філософські школи, які розглядали постать Христа були об'явлені єретичними.
- Завдання 46.** Дайте пояснення філософії Августина Аврелія (Блаженного).
- Завдання 47.** Поясніть вислів Августина Блаженного: «Ми живемо в найкращому із світів».
- Завдання 48.** Поясніть те, як Августин виправдовував Бога за існування зла в світі.

- Завдання 49.** Проаналізуйте проблему «універсалій» ранньої схоластики.
- Завдання 50.** Дайте пояснення схоластиці, як філософії пізнього Середньовіччя.
- Завдання 51.** Визначте сутність «теорії двох істин» Томи Аквінського.
- Завдання 52.** Поясніть засіб Богопізнання з боку схоластики.
- Завдання 53.** Поясніть засоби Богопізнання з точки зору містиків.
- Завдання 54.** Поясніть принцип «бритви Оккама».
- Завдання 55.** Зазначте специфіку філософії Ренесансу, як своєрідного переходу від середньовічної філософії до філософії Нового Часу.
- Завдання 56.** Поясніть сутність зміни погляду на людину в епоху Відродження.
- Завдання 57.** Покажіть особливості гуманізму епохи Відродження.
- Завдання 58.** Покажіть особливості платонізму епохи Відродження.
- Завдання 59.** Покажіть особливості натурфілософії епохи Відродження.
- Завдання 60.** Поясніть значення філософії Леонарда да Вінче для розвитку наукового знання.
- Завдання 61.** Визначте сутність коперніканського перевороту.
- Завдання 62.** Як змінилась західноєвропейська парадигма після відкриття М.Коперніка?
- Завдання 63.** Поясніть сутність абсолютистського аморалізму М.Мак`явелі.
- Завдання 64.** Поясніть сутність «філософії Христа» Еразма Роттердамського.
- Завдання 65.** Дайте загальну характеристику філософських поглядів Марсіло Фічіно.
- Завдання 66.** Поясніть теорію «вченого незнання» Миколи Казанського.
- Завдання 67.** Поясніть теорію «Єдиного» в філософії Джордано Бруно.
- Завдання 68.** Поясніть значення філософії Галілео Галілея для розвитку натурфілософії Ренесансу.
- Завдання 69.** Охарактеризуйте філософські погляди М.Лютера, як підґрунтя для філософії Нового Часу.
- Завдання 70.** Поясніть роль протестантизму в формуванні філософії Нового Часу.
- Завдання 71.** Поясніть, як натурфілософський період філософії Відродження та протестантська етика сприяли розвитку філософії Нового Часу.
- Завдання 72.** Поясніть те, як механістичний світогляд сприяв розвитку методів досягнення істини.
- Завдання 73.** Поясніть індуктивний метод пізнання істини Ф.Бекона.
- Завдання 74.** Опишіть перешкоди (ідоли), які, з точки зору Ф.Бекона заважають людині пізнати істину.
- Завдання 75.** Поясніть те, яку роль Ф.Бекон віддавав науці в питанні формування майбутнього суспільства.
- Завдання 76.** Охарактеризуйте сенсуалізм Т.Гоббса і Дж.Локка.
- Завдання 77.** Поясніть метод пізнання істини Р.Декарта.
- Завдання 78.** Охарактеризуйте правила дедукції.
- Завдання 79.** Поясніть значення розуму для досягнення істини в філософії Р.Декарта.
- Завдання 80.** Розкрийте сутність вислову Р.Декарта «Мислю – отже існую».
- Завдання 81.** Поясніть вчення про субстанцію Б.Спінози.
- Завдання 82.** Поясніть вчення про субстанцію Г.Лейбніца.
- Завдання 83.** Порівняйте вчення про субстанцію Г.Лейбніца і Б.Спінози.
- Завдання 84.** Визначте роль і місце людини в світі відповідно до філософії Б.Паскаля.
- Завдання 85.** Поясніть теорію «суспільного договору» Т.Гоббса (Левіафан).
- Завдання 86.** Поясніть теорію «суспільного договору» Дж.Локка.
- Завдання 87.** Поясніть раціональну теорію «суспільного договору» Ж.-Ж.Руссо.
- Завдання 88.** Роз`ясніть теорію «природного права» Ш.Л.Монтеск`є .
- Завдання 89.** Охарактеризуйте погляд на людину Д.Дідро і П.А.Гольбаха.
- Завдання 90.** Розкрийте значення Німецької Класичної філософії в межах філософії Нового Часу.

- Завдання 91.** Поясніть основні принципи Німецької Класичної філософії.
- Завдання 92.** Охарактеризуйте періоди філософської діяльності Іммануїла Канта.
- Завдання 93.** Поясніть сутність «коперніканського перевороту», що здійснив І.Кант.
- Завдання 94.** Поясніть етапи пізнання за І.Кантом.
- Завдання 95.** З'ясуйте значення апріорного знання в філософії І.Канта.
- Завдання 96.** Поясніть значення «категоричного імператива» в етиці І.Канта.
- Завдання 97.** Поясніть концепцію «Я-неЯ» Й.Фіхте.
- Завдання 98.** Самоусвідомлене Я, як головний акцент філософії Й.Шеллінга.
- Завдання 99.** Поясніть Абсолютну Ідею за Гегелем.
- Завдання 100.** Поясніть діалектику еволюції Всесвітнього Духу в межах філософської системи Гегеля.
- Завдання 101.** Поясніть різницю гегелівської логіки і логіки Аристотеля.
- Завдання 102.** Поясніть те, як недоліки філософії Г.В.Ф.Гегеля стимулювали філософську діяльність Л.Фейєрбаха.
- Завдання 103.** Проаналізуйте погляд Л.Фейєрбаха на релігію.
- Завдання 104.** Обґрунтуйте те, що саме людина є основним предметом філософії за Фейєрбахом.
- Завдання 105.** З'ясуйте сутність антропологічного матеріалізму Л.Фейєрбаха.
- Завдання 106.** Поясніть причини виникнення некласичної філософії.
- Завдання 107.** Поясніть вихідні ідеї філософії А.Шопенгауера.
- Завдання 108.** З'ясуйте суть релігійного ірраціоналізму С.К`еркегора
- Завдання 109.** Зазначте основні ідеї «філософії життя» Ф.Ніцше.
- Завдання 110.** Порівняйте поняття «воля» в філософії А.Шопенгауера і Ф.Ніцше.
- Завдання 111.** З'ясуйте значення «права насильства» в філософії «надлюдини» Ф.Ніцше.
- Завдання 112.** Визначте сутність критики християнської моралі в етичних поглядах Ф.Ніцше.
- Завдання 113.** Розкрийте стадії самопізнання згідно вчення С.К`еркегора.
- Завдання 114.** Розкрийте сутність філософії позитивізму.
- Завдання 115.** Порівняйте принцип верифікації і принцип фальсифікації з боку їх ефективності очистити філософію від ненаукового знання.
- Завдання 116.** Охарактеризуйте марксизм як наукову філософію.
- Завдання 117.** Поясніть поняття «матерія» відповідно до філософії марксизму.
- Завдання 118.** Поясніть залежність антропосоціогенезу від розвитку засобів матеріального виробництва.
- Завдання 119.** Поясніть залежність між зміною суспільно-економічних формацій і способами матеріального виробництва.
- Завдання 120.** Поясніть сутність філософії екзистенціалізму М.Хайдеггера.
- Завдання 121.** Поясніть поняття «феномен» відповідно до філософії Е.Гусерля.
- Завдання 122.** Дайте характеристику філософській антропології М.Шелера.
- Завдання 123.** Проаналізуйте погляд на людину А.Гелена.
- Завдання 124.** Наведіть аргументи, що підтверджують теорію несвідомого З.Фрейда.
- Завдання 125.** Охарактеризуйте основні положення філософії позитивізму.
- Завдання 126.** Порівняйте філософські погляди З.Фрейда і К.Юнга.
- Завдання 127.** Проаналізуйте основні погляди на культуру О.Шпенглера.
- Завдання 128.** Проаналізуйте пояснення А.Тойнбі поняття «цивілізація».
- Завдання 129.** Дайте пояснення чинникам, які на думку П.Сорокіна впливають на хід історії.
- Завдання 130.** Поясніть значення релігійної філософії в межах філософії ХХ ст..
- Завдання 131.** Зазначте особливості російської релігійної філософії.
- Завдання 132.** Поясніть особливості філософії існування людини А.Камю.
- Завдання 133.** Коротко охарактеризуйте філософію персоналізму М.Бердяєва.

Завдання 134. Порівняйте класичну і некласичну філософію.

Завдання 135. Охарактеризуйте вимоги О.Конта до наукового знання.

Завдання 136. Зазначте основні ідеї діалектичного матеріалізму.

Завдання 137. Поясніть значення вислову Ф.Ніцше «Бог помер».

Завдання 138. Проаналізуйте основні напрями філософії ХХ ст..

Завдання 139. Поясніть основну ідею філософії екзистенціалізму.

Завдання 140. Поясніть учення «живої етики» О.Реріха.

Завдання 141 Охарактеризуйте особливості української філософії.

Завдання 142 Визначте, яке значення мало хрещення Русі для становлення філософії в Україні.

Завдання 143 Поясніть характерні риси філософських ідей княжої доби.

Завдання 144. Поясніть значення діяльності братських шкіл для розвитку української філософії в XIV – XVст..

Завдання 145. Проаналізуйте діяльність «ожидовілих» в межах українського Ренесансу XV ст..

Завдання 146. Поясніть значення діяльності Юрія Котермака (Дрогобича) (1450-1496) для розвитку української філософії.

Завдання 147. «Теорія суспільної угоди» С. Оріховського-Роксолана в межах українського Ренесансу.

Завдання 148. Поясніть значення діяльності церковних православних братств для появи професійної філософії в Україні.

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання – форма організації навчального процесу, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів. Індивідуальне завдання виконується у вигляді реферату., доповідей, обсягом до 20 сторінок. Метою виконання індивідуального завдання є закріплення рівня теоретичних знань, набутих під час лекційних занять та самостійної роботи. Виконання реферату формує у студента навички самостійного мислення, сприяє продукуванню власних думок, ідей і поглядів, розвитку здатності аналізувати явища, події, ситуації та вміння використовувати певні знання на практиці.

Структура реферату:

Вступ - обґрунтовується актуальність теми, її особливості;

Розділ 1- наводяться основні теоретичні, експериментальні дослідження з теми; визначається сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, який вивчається; наводиться перелік основних змістових аспектів проблеми, які розглядалися вченими; визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх недостатньої розробки.

Розділ 2 - дається поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища; особлива увага приділяється виявленню нових ідей та гіпотез, експериментальним даним, новим методикам, оригінальним підходам до вивчення проблеми; аналіз практики; висловлюються власні думки щодо перспектив розвитку проблеми.

Висновки подаються узагальнені, ідеї, думки, оцінки, пропозиції науковців.

Список літератури - включають публікації переважно останніх 5-10 років.

Додатки (формули, таблиці, схеми).

Правила, яких слід дотримуватися при підготовці рефератів:

1. виклад матеріалу повинен бути стислим;
2. слід використовувати синтаксичні конструкції, властиві умови наукових і технічних документів, уникати складних граматичних зворотів;
3. слід використовувати стандартизовану термінологію;
4. терміни, окремі слова і словосполучення можна замінювати аббревіатурами і прийнятими текстовими скороченнями.

Реферат рецензується і оцінюється.

Тематика рефератів:

1. Світогляд, його структура, риси, суспільноісторичний характер і роль у житті суспільства.
2. Історичні типи світогляду, їх сутність, особливості, функції.
3. Предмет і метод філософії та основні питання філософствування.
4. Філософія в системі культури, її значення для діяльності юриста. Функції філософії.
5. Давньокитайська і давньоіндійська філософія: основні особливості та напрямки.
6. Антична філософія, її особливості, періодизація та значення для формування європейської культури.
7. Основні проблеми й ідеї філософії “досократиків” (мілетська школа, Геракліт, Парменід, піфагорійці, елеати, атомісти).
8. Софісти. Шлях до людини – філософські вчення софістів і Сократа.
9. Філософія Платона. Вчення Платона про ідеї.
10. Філософія Аристотеля: основні ідеї та їх вплив на світову філософію.
11. Філософія раннього еллінізму: кініки, скептики, епікуреїзм, стоїцизм і неоплатонізм.
12. Основні проблеми середньовічної християнської філософії та основні етапи її розвитку. Спори про природу універсалій: реалізм і номіналізм.
13. Філософське вчення Августина Блаженного про природу людини.
14. Філософське вчення Фоми Аквінського.
15. Філософія епохи Відродження. Гуманізм і проблема людської індивідуальності та свободи.
16. Особливості й характерні риси філософії Нового часу. Смысл спору між раціоналізмом та емпіризмом.
17. Проблема методу пізнання у Ф. Бекона. Теорія “ідолів” Ф. Бекона та його думки про шляхи відродження науки.
18. Р. Декарт про самосвідомість як сутнісну властивість людини, про метод пізнання. Раціоналізм Декарта, його послідовники.
19. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса, його вчення про людину, державу, право і суспільство.
20. Сенсуалізм Дж. Локка. Теорія про первинні та вторинні якості. Вчення про природні права людини та суспільний договір.
21. Б. Спіноза: досвід побудови моністичної філософії. Поняття субстанції у філософії Спінози.
22. Філософія Г.-В. Лейбніца: плюралістична монадологія та передумовлена гармонія.
23. Суб’єктивно-ідеалістичні теорії XVIII ст. (Дж. Берклі, Д. Юм.).
24. Французькі матеріалісти XVIII ст., їх вчення про матерію, пізнання, людину і суспільство (К.-А. Гельвецій, П. Гольбах, Ж. Ламетрі, Д. Дідро).
25. Особливості та характерні риси німецької класичної філософії, її місце в історії філософської думки.
26. Теоретична філософія І. Канта, “коперніканський переворот” у теорії пізнання.
27. Практична філософія І. Канта: природний і моральний дуалізм світу людського буття. Сутність категоричного імперативу.
28. Гегель, його філософська система та метод.
29. Діалектика Гегеля.

30. Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха.
31. Філософія марксизму: основні ідеї та їх вплив на світову філософію й соціальну практику.
32. Основні напрямки світової філософії XIX-XX ст. Характерні риси.
33. “Філософія життя” та її різновиди (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон).
34. Психологія З. Фрейда і неопсихоаналіз.
35. Основи феноменології Е. Гуссерля, її вплив на сучасну філософію.
36. Російська філософія XIX-XX ст. Особливості виникнення й етапи її розвитку.
37. Філософський класичний позитивізм і неопозитивізм: основні ідеї та представники.
38. Постпозитивізм та аналітична філософія.
39. Екзистенційна філософія та її різновиди, загальна характеристика.
40. Французький екзистенціалізм (Г. Марсель, Ж.-П. Сартр, А. Камю).
41. Німецький екзистенціалізм (М. Хайдегер, К. Ясперс).
42. Антропологічна філософія. М. Шелер про природу людини та її місце у Всесвіті.
43. Філософська герменевтика. Проблема інтерпретації та розуміння тексту.
44. Комунікативна філософія (К.-О. Апел, Ю. Габермас).
45. Філософія постмодерну (М.-П. Фуко, Ж. Дерріда).
46. Еволюція релігійної філософії у XX ст. (неотомізм, персоналізм).
47. Філософські ідеї у культурі Київської Русі (X-XII ст.): специфіка й особливості.
48. Філософсько-гуманістична думка українського Ренесансу (XV-XVII ст.).
49. Києво-Могилянська академія і філософія Просвітництва. Філософія Г. С. Сковороди.
50. “Філософія серця” П. Юркевича, екзистенційні мотиви його творчості.

8. Методи навчання

Навчальний тренінг: вимоги та умови проведення

У навчальному процесі використовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН; практичні заняття; індивідуальні заняття; самостійна робота; робота в Інтернеті; виконання індивідуальних завдань.

9. Методи контролю

У процесі вивчення дисципліни «Основи філософських знань» використовуються форми та методи оцінювання результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- оцінювання виконання індивідуального завдання;
- оцінювання виконання директорської контрольної роботи;
- екзамен.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Методичне забезпечення

- 1.Робоча навчальна програма з дисципліни «Основи філософських знань».
2. Питання для підготовки до здачі іспиту.
3. Питання для поточного контролю.
4. Тестові завдання.
- 5.Завдання для проведення модульного контролю, ДКР.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андрущенко В. П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія. Навч. посібник 3-є вид. К.: Каравела, 2021. 368 с.
2. Бичко І.В. Філософія. Підручник затверджений МОН України. К.: Сварог, 2019. 648 с.
3. Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозюва Н.Г. та ін. Історія філософії в її зв'язку з освітою. 3-є вид. К.: Каравела, 2021. 480 с.
4. Воронюк О. Філософія сакрального. К.: Markobook, 2018. 256 с.
5. Грабянка Г. Історія української естетичної думки. К.: Центр учбової літератури, 2021. 388с.
6. Губерський Леонід. Філософія: базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів: видання друге, перероблене і доповнене. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
7. Гусев В. Метафізика: проблеми, принципи, поняття. Лекційний курс. К.: Каравела, 2020. 332 с.
8. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія: підручник. Харків: Право, 432 с.
9. Еко Умберто. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. Фоліо, 2020. 528 с.
10. Етика бізнесу: нові виклики та теми. Навчальний посібник / Сінельнікова М.В., Кадикало А.В. та ін. Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2022.
11. Індійська філософія. Посібник для студентів ВНЗ. Харків: Фоліо, 2019. 144 с.
12. Клейнман Пол. Філософія. Короткий курс. К.: Філо, 2022. 350 с.
13. Лакс Майкл. Метафізика. К.: Дух і Літера, 2021. 608 с.
14. Левер Баррі. Наука за 30 секунд. Філософія. К.: BookChef, 2020. 160 с.
15. Лузан А. Вступ до філософії. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
16. Лютий Т., Глумчер О. Пригоди філософських ідей Західного світу. К.: Темпора, 2021. 384 с.
17. Макаров З.Ю. Філософія. Ч.І. Історія розвитку філософської думки: навчальний посібник. Вінниця. Видавець ФОП Кушнір Ю.В., 2020. 232 с.
18. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно-модульний курс. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. К.: Сварог, 2019. 500 с.
19. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Філософія» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії). 2-ге вид., перероб і допов. Харків. Право, 2019. 42 с.
20. Основи філософії: навчальний посібник /С.Симоненко, О.Сулим, М.Шмиголь та інші. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.
21. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Підручник. / Лозовий В., Требін М., Горлач М., та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.
22. Петінова О.Б. Філософія: навчальний посібник. Одеса, 2019. 304 с.
23. Петрушенко В. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії.

Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Львів: Львівська політехніка, 2019.

24. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-тє вид., вип. та доп. Львів: «Новий Світ - 2000», 2020. 296 с.

25. Попович М. Філософія свободи (Великий науковий проект). Харків: Фоліо, 2018, 524 с.

26. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія. Посібник для студентів ВНЗ. К.: Академвидав. 592 с.

27. Пурій Р. Заможність: філософія, теорія, практика. К.: 2019. 120 с.

28. Симоненко С.П. Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів I курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. Частина II. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.

29. Скляр А.В. Навчально-методичний посібник до вивчення курсу «Філософія» Дніпро, 2019. 102 с.

30. Філософія, логіка, філософія освіти. Кредитно-модульний курс. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 512 с.

31. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т.В., Шумка М.Л., Джугла Н.В. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019. 416 с.

32. Філософія: навч. посібник /Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська та ін. / К.: КНЕУ, 2019. 368 с.

33. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів. Вид. 2-ге, доп. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 132 с.

34. Філософія: підручник (ВНЗ I-III р.а.) /О.Л. Воронюк. 3-є вид., перероб. та допов. К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2018. 216 с.

35. Фюрст Марія, Тринкс Юрген. Філософія. К.: Дух і літера. 544 с.

36. Хамітов Н. Філософія (Буття. Людина. Мир.). Курс лекцій. К.: ЦУЛ, 2020. 268 с.

37. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. К.: ЦУЛ, 2019.

38. Agassi, J.; Jarvie, I.C. (June 2019) The Problem of Analytic Philosophy. *Philosophy of the Social Sciences*, vol. 49, 5: pp. 413-433.

39. Agassi, Joseph, Jarvie, Ian. 2019. "Institutions as a Philosophical Problem." *Philosophy of the Social Sciences* 49 (1): 42-63.

40. Alvarez, A., Ventura, D., Moreno, B., Natividad, R. (2019). Teachers' philosophical views: Towards a development of philosophical framework in education. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education*, 10(3), 4112-4119.

41. Dowding, Keith. (2019) *The Philosophy and Methods of Political Science*. Macmillan Publishers Limited, Palgrave, London, New York

42. Erman, E, Möller, N. (2019) How practices do not matter. *Critical Review of International Social and Political Philosophy* 22(1): 103–118

43. Gustafsson, Karl; Krickel-Choi. Nina C. ; (June 2020) Returning to the roots of ontological security: insights from the existentialist anxiety literature. *European Journal of International Relations*, vol. 26, 3: pp. 875-895.

44. Hägg, Gustav; Kurczewska, Agnieszka. (2020) Towards a Learning Philosophy Based on Experience in Entrepreneurship Education *Entrepreneurship. Education and Pedagogy*, vol. 3, 2: pp. 129-153.

45. Holmes, Colin; Lindsay, David. (2018) In Search of Christian Theological Research Methodology. *SAGE Open*, vol. 8, 4

46. La Place, Pierre de. (2021). *The Right Use of Moral Philosophy*. Translated by Albert Gootjes. Grand Rapids: CLP Academic.

47. Svensson, Manfred. (2019). "Aristotelian Practical Philosophy from Melanchthon to Eisenhart: Protestant Commentaries on the Nicomachean Ethics 1529-1682." *Reformation and Renaissance Review* 21, no. 3: 218-38.

48. Svensson, Manfred. (2020). "The Use of Aristotle in Early Protestant Theology." In *Without*

Excuse: Scripture, Reason, and Presuppositional Apologetics, edited by David Haines, 183-98. The Davenant Institute.

49. Laundon, Melinda; Cathcart, Abby; Greer, Dominique A. (July 2020) Teaching Philosophy Statements. *Journal of Management Education*, vol. 44, 5: pp. 577- 587.

50. Risjord, Mark (2018). *Philosophy of Sociology and Anthropology*. In *The Routledge Companion to Philosophy of Social Science*, edited by McIntyre, L., Rosenberg, A., 421-32. London and New York: Routledge.

51. Vazquez, Juan Luis Toribio. (2020) Nietzsche's shadow: On the origin and development of the term nihilism. *Philosophy & Social Criticism*. 230 p.

52. Woods, Paul. (February 2019) First Among Equals: Christian Theology and Modern Philosophy. *Transformation*, vol. 34, 3: pp. 165-175.

Додаткова література

53. Аврелій Марк. Наодинці з собою. Львів: Апріорі, 2022. 184 с.

54. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія. Навч. посібн. 3-є вид. К.: Каравела, 2021. 464 с.

55. Апіцій Марк Гавій. Про кулінарну справу римлян. Львів: Апріорі, 2021, 220 с.

56. Аристотель. Метафізика (Філософія). К.: Темпора, 2022. 848 с.

57. Батлер-Будон Том. 50 видатних творів. Політика. К.: КМ-Букс, 2021. 544 с.

58. Береза Роман. Мистецька слава України: У пошуку євшан-зілля. Львів, Апріорі, 2021, 544 с.

59. Боецій. Розрада від філософії. К.: Аріорі, 2020. 208 с.

60. Віллінк Джоко. Дисципліна – це свобода. К.: # книголав, 2022. 256 с.

61. Вюллер Трюльс. Що таке час. К.: Ніка Центр. 160 с.

62. Гарві Сара Кайдзен. Японський підхід до поступової зміни звичок. К.: КМ – БУКС, 2022. 320 с.

63. Гомер. Одиссея. Львів, Апріорі, 2022, 544 с.

64. Джонсон Боріс. Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію. К.: Vivat, 2019. 400 с.

65. Джоулесс Джим. Іди туди, де страшно. І матимеш те, про що мрієш. К.: Book Chef, 2022. 320 с.

66. Дочинець М. Якщо послухати мудреців. Ужгород: Карпатська вежа, 2018. 238 с.

67. Ірвін Вільям. Жити змістовно. Філософія радості від античних стоїків. К.: Yakaboo Publishing, 2021. 304.

68. Канеман Д. та ін. Шум. Хибність людських суджень. К.: Наш формат, 2022. 320 с.

69. Конфуцій. Афоризми та вислови. К.: Vivat. 2018. 144 с.

70. Крейг Нік. Лідерство починається з призначення. К.: Фабула #PRO, 2019. 240 с.

71. Лок Джон. Два трактати про управління. К.: Наш Формат, 2020. 312 с.

72. Лукіан. Правдива Історія. Львів, Апріорі, 2022, 136 с.

73. Макіавеллі Ніколло. Державотворець. Про військове мистецтво. К.: Арій, 2020. 408 с.

74. Макконагі Метью. Зелене світло. К.: Book Chef, 2022. 304 с.

75. Назон Публій Овідій. Героїди. Львів, Апріорі, 2022, 144 с.

76. Ніцше Ф. Так мовив Заратустра. Книжка для всіх і ні для кого. Харків: Фоліо, 2019. 256с.

77. Ніцше Фрідріх. Народження трагедії. Невчасні міркування I-IV. К.: Астролябія, 2022. 623с.

78. Платон. Держава. Львів: Апріорі, 2021. 464 с.

79. Просяник І. Українські предвічні вірування: ключі від Раю – Іррю. Львів: Апріорі, 2021. 208 с.

80. Сартр Жан-Поль. Нудота (Класика). К.: Book Chef, 2022. 256 с.

81. Сенека Луцій. Моральні листи до Луцилія. Львів: Апріорі, 2022. 552 с.

82. Сенека. Про стійкість мудреця. Діалоги. Львів: Апріорі, 2022. 208 с.

83. Сіна Ібн. Книга спасіння. Логіка. Фізика. Метафізика. К.: Темпора, 2022. 592 с.
84. Сковорода Григорій. Життя наше – це подорож. Львів: Априорі, 2021, 272 с.
85. Сковорода Григорій. Літературні твори. Львів: Априорі, 2021. 352 с.
86. Сунь-дзи. Мистецтво війни. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 112 с.
87. Тагор Рабіндранат. Релігія Людини: лекції Гібберта, 1930. Львів, Априорі, 2022, 112 с.
88. Теліплітон Джон Маркс. Всесвітні закони життя. 200 вічних духовних принципів. Львів, Априорі, 2022, 600 с.
89. Торо Г.Д., Волден, або Життя в лісах. К.: Темпора, 2020. 432 с.
90. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. К.: Навчальна книга Богдан, 2021. 552 с.
91. Фромм Е. Мати або бути? Харків: книжковий клуб. «Клуб сімейного дозвілля», 2020. 304с.
92. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика справедливості. К.: Наш Формат, 2020. 192 с.
93. Харарі Ювал Ной. Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства. К.: Book Chef, 2021. 544 с.
94. Цезар Гай Юлій. Нотатки про війну з галлами: з додатком Авла Гірція. Львів: Априорі, 2022. 248 с.
95. Цицерон Марк Тулій. Тускунанські бесіди. Про обов'язки. Львів: Априорі, 2021. 440 с.
96. Шапіро Бен. Смысл історії. Як розум і мораль зумовили велич Заходу. К.: Наш формат, 2022. 208 с.
97. Шарль Пепен. Філософія впевненості в собі. Електронна книжка. К.: Vivat. 192 с.
98. Юнгер Ернст. Війна як внутрішнє переживання. К.: Стилет і стилос, 2022. 136 с.
99. Юркевич Памфіл. Читання про виховання. Львів: Априорі, 2021. 220 с.
100. Descartes : Key Philosophical writings (2020) Worldworth Classics of World Literature. 432 p.
101. Great Works of Philosophy. (2019) Signet Classics 592 p.
102. Coughlin, S (2021) Cohesive Causes in Ancient Greek Philosophy and Medicine. Inc/Thumiger(Ed) , Holism in Ancient Medicine and its reception (pp. 237- 267)
103. Halapsis , A. V. (2020) Man and Logos: Heraclitus' secret. Antropological Measurement of Philosophical Research , 17, 119-130.
104. Bryan Magee (2019) The Story of Philosophy. Dorling Kindersley 240 p.
105. Marco Sgarbi (2022) Encyclopedia of Renaissance Philosophy Springer; 1st ed. 2022 edition 3634 p
106. Robert J. Dostal (2022) Gadamer's Hermeneutics: Between Phenomenology and Dialectic (Studies in Phenomenology and Existential Philosophy) Northwestern University Press. 304 p
107. Georg Wilhelm Friedrich Hege l(2019)The Essence of Hegel's Philosophy: Phenomenology of Mind, Philosophy of Mind, Aesthetics, The Criticism of Hegle's Work and Hegelianism by Schopenhauer & Nietzsche, Biography e-artnow 4848 p
108. Ursula Kroeber Le Guin (2019) Lao Tzu: Tao Te Ching: A Book about the Way and the Power of the Way Paperback – May 14, Shambhala; Reissue edition 136 p
109. Tom Jones (2021) George Berkeley: A Philosophical Life. Princeton University Press 648 p.

Internet resources

1. Стенфордська енциклопедія філософії. URL: <https://plato.stanford.edu/>
2. Сучасна філософія. URL: <http://philosophyreview.blogspot.com/>